

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

Кафедра цивільного права та процесу

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми цивільного судочинства України»
обов'язкових компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

081 Право (правозастосування)

Харків (Вінниця) 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної
ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри цивільного права та процесу (протокол від 23.08.2023 № 8)

Розробник:

1. Доцент кафедри цивільного права та процесу, канд. юрид. наук, доцент
Твердохліб Елла Валентинівна

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ, канд. юрид. наук, доцент
Зайцев Олексій Леонідович.
2. Професор кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, канд. юрид. наук, професор Борисова Валентина Іванівна.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Види контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Проблеми становлення судової влади та правосуддя у цивільних справах в Україні	10	2	1			7	екзамен
Тема № 2. Вчення про цивільні процесуальні правовідносини та їх суб'єкти	11	2	2			7	
Тема № 3. Проблеми визначення поняття, системи та змісту окремих принципів цивільного судочинства	10	2	1			7	
Тема № 4. Проблеми визначення поняття та значення цивільного судочинства та цивільної процесуальної форми	11	2	2			7	
Тема № 5. Проблеми цивільної юрисдикції в цивільному судочинстві	11	2	2			7	
Тема № 6. Проблеми доказів та доказування у цивільному судочинстві	11	2	2			7	
Тема № 7. Проблеми перегляду судових рішень у цивільному судочинстві	11	2	2			7	
Всього за семестр:	75	14	12			49	

(заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни					Види контролю	
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Проблеми становлення судової влади та правосуддя у цивільних справах в Україні	13	1	1			11	залік
Тема № 2. Вчення про цивільні процесуальні правовідносини та їх суб'єкти	13	1	1			11	
Тема № 3. Проблеми визначення поняття, системи та змісту окремих принципів цивільного судочинства	11					11	
Тема № 4. Проблеми визначення поняття та значення цивільного судочинства та цивільної процесуальної форми	13	1	1			11	
Тема № 5. Проблеми цивільної юрисдикції в цивільному судочинстві	13	1	1			11	
Тема № 6. Проблеми доказів та доказування у цивільному судочинстві	11					11	
Тема № 7. Проблеми перегляду судових рішень у цивільному судочинстві	12	1				11	
Всього за семестр:	75	6	4			65	

2. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1. «Проблеми становлення судової влади та правосуддя у цивільних справах в Україні»

Семінарське заняття «Проблеми становлення судової влади та правосуддя у цивільних справах в Україні»

Навчальна мета заняття: визначитися з основними проблемами розвитку форм захисту прав та законних інтересів громадян та організацій та з впливом реформування приватного права на розвиток системи і форм цивільної юрисдикції.

Кількість годин:

денна форма навчання – 1 година;

заочна форма навчання – 1 година.

Навчальні питання:

1. Проблеми розвитку форм захисту прав та законних інтересів громадян та організацій. Вплив реформування приватного права на розвиток системи і форм цивільної юрисдикції.

2. Судова система України: стан та перспективи розвитку. Судова форма захисту цивільних прав, свобод та інтересів фізичних осіб, юридичних осіб та інтересів держави (поняття та значення).

3. Проблеми розмежування компетенції загальних і господарських судів.

4. Проблеми розмежування компетенції загальних судів і нотаріату.

5. Третейські суди: поняття, види, компетенція. Закон України „Про третейські суди”. Порядок розгляду справ в третейських судах.

6. Поняття правосуддя в цивільних справах.

7. Проблеми визначення предмету цивільного судочинства.

8. Проблеми визначення методу правового регулювання цивільних процесуальних відносин.

9. Проблеми визначення джерел цивільного судочинства.

10. Проблеми доступності правосуддя та юридичної допомоги.

Методичні вказівки до кожного питання теми:

1. Проблеми розвитку форм захисту прав та законних інтересів громадян та організацій. Вплив реформування приватного права на розвиток системи і форм цивільної юрисдикції.

В межах даного питання необхідно зупинитись на проблемах форм захисту прав та законних інтересів громадян та організацій. *Форма захисту суб'єктивних прав* розглядається процесуалістами як діяльність компетентних органів щодо захисту прав, тобто із встановлення фактичних обставин, застосування до них норм права, ухвалення рішення і здійснення контролю за його виконанням (В.В. Комаров). Слід зазначити, що реформування приватного права в незалежній Україні істотно впливає й на розвиток цивільної юрисдикції.

2. Судова система України: стан та перспективи розвитку. Судова форма захисту цивільних прав, свобод та інтересів фізичних осіб, юридичних осіб та інтересів

держави (поняття та значення).

В межах даного питання необхідно зупинитись на обґрунтуванні положення про те, що судова форма безумовно є основною формою захисту порушених цивільних прав та інтересів.

3. Проблеми розмежування компетенції загальних і господарських судів.

В межах даного питання серед іншого необхідно проаналізувати, чому окремі законодавчі положення, в яких визначається компетенція загальних і господарських судів, на сьогодні є дискусійними, звернувши увагу на відповідні норми Цивільного процесуального кодексу України та Господарського процесуального кодексу України.

4. Проблеми розмежування компетенції загальних судів і нотаріату.

В межах даного питання необхідно зупинитись на проблемах розмежування компетенції загальних судів і нотаріату. Захист цивільних прав та інтересів здійснює й *нотаріус*. Відповідно до ст. 18 ЦК України нотаріус здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку, встановлених законом.

5. Третейські суди: поняття, види, компетенція. Закон України „Про третейські суди”. Порядок розгляду справ в третейських судах.

В межах даного питання необхідно зупинитись на тому, що спір, який виникає з цивільних правовідносин, у певних випадках може бути розглянутий й *третейським судом*. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про третейські суди» до третейського суду за угодою сторін може бути переданий будь-який спір, що виникає з цивільних та господарських правовідносин, крім випадків, передбачених законом.

6. Поняття правосуддя в цивільних справах.

В межах цього питання слід зазначити, що правосуддя є змістом, а судочинство – формою виразу цього змісту. Судочинство – це передбачений законодавством порядок розгляду справ, це форма виразу правосуддя, в той же час правосуддя – це діяльність суду по вирішенню конкретної справи з метою забезпечення реалізації заінтересованою особою права на судовий захист.

7. Проблеми визначення предмету цивільного судочинства.

При розгляді цього питання слід зазначити, що цивільне процесуальне право є самостійною галуззю права і має притаманний йому предмет правового регулювання. Розгляд питань про судову владу і правосуддя в цивільних справах, про форму здійснення правосуддя в рамках цивільного процесу приводить до висновку, що предметом процесуального права є суспільні відносини, які виникають при здійсненні правосуддя в цивільних справах.

8. Проблеми визначення методу правового регулювання цивільних процесуальних відносин.

При розгляді цього питання слід зазначити, що метод цивільного процесуального права – це сукупність закріплених у цивільному процесуальному праві способів впливу норм права на суспільні відносини, що регулюються цією галуззю права. Цивільний процесуальний метод правового регулювання є диспозитивно-імперативним.

9. Проблеми визначення джерел цивільного судочинства.

Джерела цивільного процесуального права — це нормативно-правові акти різного рівня, в яких містяться норми цивільного процесуального права.

10. Проблеми доступності правосуддя та юридичної допомоги.

При розгляді цього питання слід зазначити, що згідно зі ст. 15 ЦПК особа, яка бере участь у справі, має *право користуватися правничою допомогою*. Правнича допомога здійснюється виключно адвокатом (професійна правнича допомога), крім

випадків, встановлених законом. *Безоплатна правова допомога* надається в порядку, встановленому законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги. Відповідно до ч. 1 ст. 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» *адвокатура України* – недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Судова реформа в Україні.

Теми для рефератів:

1. Вплив реформування приватного права на розвиток системи і форм цивільної юрисдикції.
2. Судова система України: стан та перспективи розвитку.
3. Проблеми розмежування компетенції загальних і господарських судів.
4. Проблеми розмежування компетенції загальних судів і нотаріату.
5. Порядок розгляду справ в третейських судах.
6. Проблеми визначення джерел цивільного судочинства.
7. Проблеми доступності правосуддя та юридичної допомоги.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята Радою Європи 04 листопада 1950 р., ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17.07.97 р. (з подал. змін. та доп.). // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
4. Господарський процесуальний кодекс України від 06 листопада 1991 р. № 1798-XII (в редакції Закону України від 03 жовтня 2017 р., № 2147-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 436. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р., № 1618-IV (в редакції Закону України від 03 жовтня 2017 р., № 2147-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 436. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
7. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р., № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
8. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав

людини: Закон України від 23 лютого 2006 р., № 3477- IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>

9. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 1 липня 2010 р., № 2398-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2010. - № 38. - Ст. 509. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>

10. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 р., № 1023-XII (в редакції Закону України від 1 грудня 2005 р., № 3161-IV) // Відомості Верховної Ради України. - 2006. - № 7. - Ст. 84. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>

11. Про нотаріат: Закон України від 03 вересня 1993 р. № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст.383 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

12. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину не законними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р., № 266/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 1. – Ст. 1. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text>

13. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

14. Про третейські суди: Закон України від 11 травня 2004 р. № 1701-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 35. – Ст. 412 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>

15. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затв. наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 // Офіційний вісник України. - 2012. - № 17. - Ст. 632. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>

16. Глущенко С. Концептуальні нариси єдиної судової юрисдикції / С. Глущенко // Право України. 2014. № 11. С. 219-232.

17. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків : Право, 2012. 624 с.

18. Кройтор В. А. Стандарти Європейського Союзу в сфері цивільного судочинства і проблема доступу до правосуддя / В. А. Кройтор, Т. В. Степаненко // Наукові записки Харківського економіко-правового університету. 2005. № 1 (2). С. 64–77.

19. Петренко Н. О. Підсудність справ господарським судам України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Н. О. Петренко; Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця, 2017. 20 с.

20. Постанови Пленуму Верховного Суду в цивільному судочинстві : збірник : станом на 01 берез. 2018 р. / упоряд. Р. В. Вереша. Київ : Правова Єдність : Алерта, 2018. 391 с.

21. Ромовська З. Цивільний процесуальний кодекс : наук.-практ. аналіз / З. Ромовська, Н. Шумська, Н. Шумська. К. : Дакор, 2013. 600 с.

22. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах : монографія / Н. Ю. Сакара ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. Х. : Право, 2010. 256 с.

23. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В.

Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

24. Теоретичні проблеми цивільного процесуального права : підручник / М. Ясинок, М. П. Курило, О. В. Кіріяк, О. О. Кармаза, С. І. Запара та ін.; за заг. ред. д.ю.н. професора М. М. Ясинка. К. : Алерта, 2016. 734с.

25. Цивільний процес (загальна частина): навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. / кол. авт.; кер. авт. кол. к.ю.н., доц. А. В. Коваленко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 192 с.

26. Цивільний процес : навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Кройтора. Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 278 с.

27. Цивільний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / Й. Г. Богдан та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Акад. наук вищ. шк. України М. М. Ясинка. К. : Правова єдність : Алерта, 2018. 602 с.

Тема № 2. «Вчення про цивільні процесуальні правовідносини та їх суб'єкти»

Семінарське заняття «Вчення про цивільні процесуальні правовідносини та їх суб'єкти»

Навчальна мета заняття: визначитися з основними проблемами розвитку та з'ясувати структуру цивільних процесуальних правовідносин.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 1 година.

Навчальні питання:

1. Проблеми визначення поняття цивільних процесуальних правовідносин та передумови їх виникнення.

2. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин. Класифікація суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин. Об'єкт та зміст цивільних процесуальних правовідносин.

3. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Цивільна юрисдикція судів.

4. Проблеми визначення процесуального становища учасників цивільного процесу. Цивільна процесуальна правоздатність та дієздатність.

Методичні вказівки до кожного питання теми:

1. Проблеми визначення поняття цивільних процесуальних правовідносин та передумови їх виникнення.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що дослідження проблематики процесуальних правовідносин завжди є актуальним, оскільки є базою для практично всіх теоретичних розробок процесуальної науки. Велика увага до цивільних процесуальних правовідносин обумовлена тим, що вони є засобом застосування норм цивільного процесуального права, відображають динаміку процесу.

2. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин. Класифікація суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин. Об'єкт та зміст цивільних процесуальних правовідносин.

Учасники судового провадження по справі є суб'єктами цивільних процесуальних відносин, що виникають у зв'язку з її розглядом. При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що в науці процесуального права проведено *класифікацію суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин* за різними критеріями. Детальному дослідженню потребує питання про об'єкт та зміст цивільних процесуальних правовідносин.

3. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Цивільна юрисдикція судів.

Першу групу суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин в усіх класифікаціях утворюють суди всіх ланок судової системи України. *Суд є обов'язковим суб'єктом процесуальних правовідносин*. Правове становище суду визначається його *правосуб'єктністю*. Зміст правосуб'єктності суду складається з юрисдикції та комплексу повноважень, чим відрізняється від змісту правосуб'єктності всіх інших суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин.

4. Проблеми визначення процесуального становища учасників цивільного процесу. Цивільна процесуальна правоздатність та дієздатність.

До характерних ознак учасників справи, в доктрині цивільного процесуального права відносять наявність юридичної заінтересованості у результатах вирішення судом справи і в реалізації постановленого по ній рішення, наділення процесуальними правами та обов'язками, які дають змогу впливати на хід та розвиток процесу і захищати в суді власні суб'єктивні права чи охоронювані законом інтереси, права та інтереси інших осіб, державні або суспільні інтереси. Детальному дослідженню потребує питання про цивільну процесуальну правоздатність та дієздатність.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Правове становище учасників цивільної справи.
2. Проблеми визначення процесуального становища сторін як учасників справи в цивільному процесі.
3. Проблеми визначення процесуального становища третіх осіб як учасників справи в цивільному процесі.
4. Проблеми процесуального правонаступництва в цивільному процесі.
5. Проблеми визначення процесуального становища представників як учасників судового процесу.
6. Проблеми участі у цивільному процесі органів та осіб, яким за законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.
7. Проблеми участі в цивільному судочинстві інших учасників судового процесу.

Теми для рефератів:

1. Проблеми визначення поняття цивільних процесуальних правовідносин та передумови їх виникнення.

2. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин.

3. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Цивільна юрисдикція судів.

4. Проблеми визначення процесуального становища учасників цивільного процесу.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р., № 1618-IV (в редакції Закону України від 03 жовтня 2017 р., № 2147-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 436. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р., № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

4. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р., № 1697-VII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 2-3. – Ст. 12 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

6. Бичкова С. С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження : монографія / С. С. Бичкова. К.: Атіка, 2011. 420 с.

7. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків : Право, 2012. 624 с.

8. Костенко М. А. Рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом як міжнародний стандарт прав людини / М. А. Костенко // Право і суспільство. 2014. № 4. С. 20-26.

9. Курс цивільного процесу : підручник / Комаров В. В., Бігун В. А., Баранкова В. В. та ін.; За заг. ред. Комарова В. В. Харків : Право, 2011. 1352 с.

10. Постанови Пленуму Верховного Суду в цивільному судочинстві : збірник : станом на 01 берез. 2018 р. / упоряд. Р. В. Вереша. Київ : Правова Єдність : Алерта, 2018. 391 с.

11. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства : моногр. / В. В. Комаров, В. І. Тertiшніков, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Харків юрид., 2008. 928 с.

12. Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці від дня народження О. А. Пушкіна (м. Харків, 22 трав. 2020 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. обл. осередок Всеукр. громад. організації «Асоціація цивілістів України». - Харків : Панов - ХНУВС, 2020. - 385 с.

13. Рябченко Ю. Ю. Суб'єкти цивільного процесуального права : монографія / Ю. Ю. Рябченко ; Ун-т держ. фіск. служби України. Суми : Мрія, 2018. 370 с.

14. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

15. Теоретичні проблеми цивільного процесуального права : підручник / М. М. Ясинок, М. П. Курило, О. В. Кіріяк, О. О. Кармаза, С. І. Запара та ін.; за заг. ред. д.ю.н. професора М. М. Ясинка. К. : Алерта, 2016. 734с.
16. Цивільний процес : навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Кройтора. Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 278 с.
17. Цивільний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / Й. Г. Богдан та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Акад. наук вищ. шк. України М. М. Ясинка. К. : Правова єдність : Алерта, 2018. 602 с.

Тема № 3. «Проблеми визначення поняття, системи та змісту окремих принципів цивільного судочинства»

Семінарське заняття «Проблеми визначення поняття, системи та змісту окремих принципів цивільного судочинства»

Навчальна мета заняття: дослідити основні проблеми визначення поняття та значення принципів цивільного процесуального права, їх систематизації.

Кількість годин:

денна форма навчання – 1 години;

Навчальні питання:

1. Проблема визначення поняття принципів цивільного судочинства.
2. Проблема системи принципів цивільного судочинства.
3. Поєднання диспозитивності та процесуальної активності суду як принцип цивільного судочинства.
4. Поєднання змагальності та процесуальної активності суду як принцип цивільного судочинства.
5. Принцип поєднання начал рівноправності сторін та забезпечення балансу їх рівних правових можливостей.

Методичні вказівки до кожного питання теми

1. Проблема визначення поняття принципів цивільного судочинства.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що складно дати яке-небудь однозначне і вичерпне визначення поняття принципів цивільного судочинства, оскільки в юридичній літературі дотепер не досягнуто єдності думок з таких питань, як визначення поняття принципів права взагалі, так і принципів цивільного судочинства. У визначення поняття принципу цивільного судочинства повинні включатися лише такі ознаки сутнісного змісту, що притаманні їм і відрізняють їх від норм права і права як єдиного цілого, щоб визначення не страждало зайвою деталізацією і, відповідно, невизначеністю

2. Проблема системи принципів цивільного судочинства.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що перспективним для подальших наукових досліджень є поділ принципів на основоположні

(фундаментальні) принципи цивільного судочинства та «інші» принципи цивільного судочинства.

3. Поєднання диспозитивності та процесуальної активності суду як принцип цивільного судочинства.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, відповідно до ст. 13 ЦПК суд розглядає цивільні справи не інакше як за зверненням фізичних чи юридичних осіб, поданим відповідно до ЦПК, в межах заявлених ними вимог і на підставі доказів сторін та інших осіб, які беруть участь у справі. *Диспозитивність* виявляється як єдність волі та волевиявлення матеріально заінтересованої особи, здійсненої безпосередньо чи опосередковано через представника, вільно обирати варіанти поведінки, засоби судового захисту в силу юридичної природи цивільних процесуальних правовідносин. Здійснення заінтересованою особою відповідними засобами судового захисту має як наслідок рух справи. Втім, така свобода заінтересованих осіб має певні межі, обумовлені метою цивільного судочинства. Тому дотримання цивільної процесуальної форми суб'єктами цивільного процесу та необхідність виконання його завдань визначають наявність публічно-правового інтересу в цивільному процесі: процесуальної активності суду, яка також є невід'ємною умовою розвитку процесу.

4. Поєднання змагальності та процесуальної активності суду як принцип цивільного судочинства.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, наближення цивільного процесу до моделі «чистої» змагальності та зменшення процесуальної активності суду в процесі доказування у будь-якому разі не виключає необхідності дотримання суб'єктами цивільного процесу цивільної процесуальної форми та виконання завдань, обумовлених наявністю у суду дискреційних повноважень як органу публічної влади щодо забезпечення змагального процесу.

5. Принцип поєднання начал рівноправності сторін та забезпечення балансу їх рівних правових можливостей.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що сутність процесуальної рівноправності полягає в тому, що сторони у цивільному процесі наділяються рівними (але не однаковими) процесуальними правами та обов'язками.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Теоретичні та практичні проблеми механізму застосування принципів цивільного судочинства.

Теми для рефератів:

1. Проблема визначення поняття принципів цивільного судочинства.

2. Проблема системи принципів цивільного судочинства.

2. Поєднання диспозитивності та процесуальної активності суду як принцип цивільного судочинства.

3. Поєднання змагальності та процесуальної активності суду як принцип цивільного судочинства.

4. Принцип поєднання начал рівноправності сторін та забезпечення балансу їх рівних правових можливостей.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р., № 1618-IV (в редакції Закону України від 03 жовтня 2017 р., № 2147-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 436. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
4. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків : Право, 2012. 624 с.
5. Костенко М. А. Рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом як міжнародний стандарт прав людини // Право і суспільство. 2014. № 4. С. 20-26.
6. Кройтор В. А. Система принципів цивільного процесуального права // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2008. № 42. С.15 – 23.
7. Кройтор В. А. Про мову цивільного судочинства // Підприємництво, господарство і право. 2009. № 3. С. 60 – 64.
8. Кройтор В. А. Принцип обов'язковості судових рішень у цивільному судочинстві: актуальність та нормативний зміст // Право і безпека. 2008. № 7'2. С. 149 – 154.
9. Кройтор В. А. Незалежність суддів та їх підкорення тільки законові як принцип цивільного судочинства // Приватне право і підприємництво: Зб. наук. праць. Вип. 8. – К. : НДІ приватного права і підприємництва, 2009. С. 73 – 78 .
10. Кройтор В.А. Принцип забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду // Право і безпека. 2009. № 1. С. 198 – 205.
11. Кройтор В. А. Принцип усності в цивільному судочинстві // Право і безпека. 2009. № 2. С. 144 – 151.
12. Мамницький В. Ю. Принцип змагальності у цивільному судочинстві : автореф. дис...канд. юрид. наук: 12.00.03 / Мамницький В. Ю. ; Національна юридична академія України. Х., 1995. 13 с.
13. Постанови Пленуму Верховного Суду в цивільному судочинстві : збірник : станом на 01 берез. 2018 р. / упоряд. Р. В. Вереша. Київ : Правова Єдність : Алерта, 2018. 391 с.
14. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства : моногр. / В. В. Комаров, В. І. Тertiшніков, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Харків юрид., 2008. 928 с.
15. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
16. Теоретичні проблеми цивільного процесуального права : підручник / М. М. Ясинок, М. П. Курило, О. В. Кіріяк, О. О. Кармаза, С. І. Запара та ін.; за заг. ред. д.ю.н. професора М. М. Ясинка. К. : Алерта, 2016. 734с.
17. Цивільний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / Й. Г. Богдан та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Акад. наук вищ. шк. України М. М. Ясинка. К. : Правова єдність : Алерта, 2018. 602 с.

18. Цивільне судочинство України: основні засади та інститути / Комаров В. В., Гусаров К. В., Сакара Н. Ю. та ін. ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Право, 2016. 848 с.
19. Ясинок М. М., Кройтор В. А. Принципи усності, безпосередності та безперервності в цивільному судочинстві: Монографія. Х. : Еспада, 2007. 152 с.

Тема № 4. «Проблеми визначення поняття та значення цивільного судочинства і цивільної процесуальної форми»

Семінарське заняття «Проблеми визначення поняття та значення цивільного судочинства і цивільної процесуальної форми»

Навчальна мета заняття: визначитися з поняттям цивільного процесу (цивільного судочинства), поняттям цивільної процесуальної форми (суть, основні риси та значення), поняттям та значенням цивільного процесу (цивільного судочинства).

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 1 година

Навчальні питання:

1. Проблеми визначення поняття та значення цивільного судочинства.
2. Проблеми визначення поняття цивільної процесуальної форми (суть, основні риси та значення) у цивільному судочинстві.
3. Проблеми позовної форми захисту цивільних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб.
4. Проблеми розгляду справ у порядку спрощеного провадження.
5. Проблеми заочного розгляду справ.
6. Проблеми наказного провадження у цивільному судочинстві.
7. Проблеми окремого провадження у цивільному судочинстві.

Методичні вказівки до кожного питання теми

1. Проблеми визначення поняття та значення цивільного судочинства.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що згідно ст. 6 Конституції України державна влада здійснюється на засадах поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Свої повноваження судова влада реалізує через правосуддя – діяльність судів по розгляду і вирішенню кримінальних, цивільних, адміністративних та господарських справ. Така діяльність відбувається у відповідній формі судочинства – встановленому законом порядку здійснення правосуддя. Крім того, слід зазначити, що цивільний процес – це завжди певна сукупність послідовно вчинюваних дій, у зв'язку з чим доцільним є його поділ на певні етапи, які називають *стадії*.

2. Проблеми визначення поняття цивільної процесуальної форми (суть, основні риси та значення) у цивільному судочинстві.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що цивільне судочинство є однією із форм відправлення правосуддя і відрізняється від діяльності інших органів, що розглядають цивільні справи, наявністю специфічної *цивільної процесуальної форми*. Цивільне судочинство має свій властивий йому зміст і процесуальну форму.

Змістом є діяльність суду і учасників процесу, а цивільною процесуальною формою – об’єктивне (зовнішнє) вираження вчинення, закріплення і оформлення відповідної діяльності. Така діяльність здійснюється у точно визначеному процесуальному порядку, за встановленими правилами, у встановленій процесуальній формі судового засідання, безпосередньо, усно, і фіксується у відповідних процесуальних документах.

3. Проблеми позовної форми захисту цивільних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб.

При дослідження цього питання слід мати на увазі, що позов та позовне провадження – центральні категорії всього цивілістичного процесу. *Позовне провадження* є універсальним за своєю юридичною природою. Процесуальний регламент розгляду справ позовного провадження може бути застосовано не лише до справ, що відносяться до даного виду провадження, а й до справ окремого провадження (за деякими винятками, що встановлені ЦПК), і певною мірою – до інших справ, передбачених ЦПК. Саме тому дослідження та вивчення позовного провадження та позову дозволяє одночасно отримати інформацію і зрозуміти основні правила розгляду практично всіх справ, що підпадають під юрисдикцію судів загальної юрисдикції.

4. Проблеми розгляду справ у порядку спрощеного провадження.

При дослідження цього питання слід мати на увазі, що Згідно ст. 19 ЦПК спрощене позовне провадження призначене для розгляду малозначних справ, справ, що виникають з трудових відносин, справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи. Загальне позовне провадження призначене для розгляду справ, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні. Умови, за яких суд має право розглядати вимоги про стягнення грошових сум у наказному провадженні, а справи - у загальному або спрощеному позовному провадженні, визначаються ЦПК України.

5. Проблеми заочного розгляду справ.

При дослідження цього питання слід мати на увазі, що згідно ст. 223 ЦПК у разі повторної неявки в судові засідання відповідача, повідомленого належним чином, суд вирішує справу на підставі наявних у ній даних чи доказів (постановляє заочне рішення).

6. Проблеми наказного провадження у цивільному судочинстві.

При дослідження цього питання слід мати на увазі, що *наказне провадження* є автономним провадженням цивільного судочинства і характеризується специфічним предметом судової діяльності, яким є не спір про право (позовна справа), а вимога про захист суб’єктивних прав у безспірній формі наказного провадження (справа наказного провадження), хоча об’єкт судового захисту у цих провадженнях є єдиним – права, свободи чи інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб.

7. Проблеми окремого провадження у цивільному судочинстві.

У цивільному процесуальному законодавстві закладена конструкція декількох форм цивільного судочинства – спірного (позовного) та особливого порядку цивільного процесу, викликаного необхідністю формулювання спеціальних норм процесуального права. Поділ цивільного процесу на позовне, окреме та наказне провадження має важливе значення і сприяє виконанню завдань цивільного судочинства. Справи *окремого провадження* мають різну сутність та специфічну матеріально-правову природу, яка визначається певними особливостями об’єктів та способів судового захисту.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Цивільна процесуальна форма позовного провадження.

Теми для рефератів:

1. Проблеми визначення поняття та значення цивільного процесу (цивільного судочинства). Стадії цивільного судочинства.
2. Проблеми визначення поняття цивільної процесуальної форми (суть, основні риси та значення) у цивільному судочинстві.
3. Проблеми позовної форми захисту цивільних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб.
4. Проблеми розгляду справ у порядку спрощеного провадження.
5. Проблеми заочного розгляду справ.
6. Проблеми наказного провадження у цивільному судочинстві.
7. Проблеми окремого провадження у цивільному судочинстві.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р., № 1618-IV (в редакції Закону України від 03 жовтня 2017 р., № 2147-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 436. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
3. Про судовий збір: Закон України від 8 липня 2011 р. № 3674-VI // Верховної Ради України. – 2011. – № 14. – Ст. 87 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>
4. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
6. Васильєв С. В. Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ : навч. посіб. / С. В. Васильєв. Х. : Еспада, 2012. 480 с.
7. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків : Право, 2012. 624 с.
8. Курс цивільного процесу : підручник / Комаров В. В., Бігун В. А., Баранкова В. В. та ін.; За заг. ред. Комарова В. В. Харків : Право, 2011. 1352 с.
9. Наказне провадження в цивільному процесі : монографія / НДІ приват. права і підприємництва Нац. акад. прав. наук України ; за заг. ред. В. І. Бобрика. К., 2011. 202 с.
10. Окреме провадження : монографія / В. В. Комаров, Г. О. Світлична, І. В. Удальцова; за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с.
11. Позовне провадження : монографія / В. В. Комаров, Д. Д. Луспеник, П. І. Радченко та ін.; за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 552 с.

12. Постанови Пленуму Верховного Суду в цивільному судочинстві : збірник : станом на 01 берез. 2018 р. / упоряд. Р. В. Вереша. Київ : Правова Єдність : Алерта, 2018. 391 с.
13. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства : моногр. / В. В. Комаров, В. І. Тertiшніков, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Харків юрид., 2008. 928 с.
14. Сапейко Л. В. До питання про заочний розгляд справи в світлі оновленого цивільного процесуального законодавства // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Право». Ужгород. 2011. Вип. 16. С. 124–128.
15. Сапейко Л. В. Напрямки розвитку інституту спрощеного позовного провадження // Підприємництво, господарство і право. 2019 (281). № 7. С. 15-19.
16. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
17. Теоретичні проблеми цивільного процесуального права : підручник / М. М. Ясинок, М. П. Курило, О. В. Кіріяк, О. О. Кармаза, С. І. Запара та ін.; за заг. ред. д.ю.н. професора М. М. Ясинка. К. : Алерта, 2016. 734с.
18. Тertiшніков В. І. Основи цивільного судочинства : навч.-практ. посіб. / В. І. Тertiшніков. – Х. : ФІНН, 2011. 380 с.
19. Цивільний процес : навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Кройтора. Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 278 с.
20. Цивільний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / Й. Г. Богдан та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Акад. наук вищ. шк. України М. М. Ясинка. К. : Правова єдність : Алерта, 2018. 602 с.
21. Цивільний процес України (частина перша): навч.-метод. посіб. / І. В. Андронов, Н. В. Волкова, К. В. Можаровська. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2015. 120 с.

Тема 5. «Проблеми цивільної юрисдикції в цивільному судочинстві»

Семінарське заняття «Проблеми цивільної юрисдикції в цивільному судочинстві»

Навчальна мета заняття: визначитись з загальними питаннями цивільної юрисдикції; проблемними питаннями розмежування цивільної і господарської юрисдикції та цивільної і адміністративної юрисдикції; новелами цивільного процесуального законодавства у сфері визначення територіальної юрисдикції (підсудності); правовими наслідками порушення правил територіальної юрисдикції (підсудності) цивільних справ.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 1 година

Навчальні питання:

1. Загальні питання цивільної юрисдикції.
2. Проблемні питання розмежування цивільної і господарської юрисдикції.

3. Проблемні питання розмежування цивільної і адміністративної юрисдикції.
4. Новели цивільного процесуального законодавства у сфері визначення територіальної юрисдикції (підсудності).
5. Правові наслідки порушення правил територіальної юрисдикції (підсудності) цивільних справ.

Методичні вказівки до кожного питання теми

1. Загальні питання цивільної юрисдикції.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що Конституцією України закріплено право кожного на судовий захист та передбачено, що юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі (ст.ст. 55, 124), а в ст. 18 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначено, що суди загальної юрисдикції спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення. Основними принципами інституту цивільної юрисдикції є такі: судова юрисдикція буде законною лише щодо цивільних справ, які компетентний розглядати суд; сторони мають право відповідно до принципу диспозитивності вилучити свій спір з цивільного процесу і передати його на вирішення третейського суду.

Критеріями, що визначають цивільну юрисдикцію, є: 1) *характер спірного правовідношення і зміст спору.* Цей критерій характеризує становище суб'єктів у матеріальних правовідносинах по відношенню один до одного: у цивільних правовідносинах воно характеризується рівністю, в адміністративних і кримінальних – владою та підпорядкуванням; 2) *суб'єктний склад учасників спору* розмежує компетенцію між судами загальної юрисдикції і спеціалізованими судами; 3) *спірність або безспірність права* розмежує компетенцію між судами і органами виконавчої влади, що здійснюють реєстрацію фактів безспірного характеру, та нотаріусами. У певних випадках суд також здійснює безспірну юрисдикцію, встановлюючи юридичні факти, коли відсутні правові можливості для їх встановлення в позасудовому порядку; 4) *наявність договору між сторонами спору* розмежує компетенцію між органами судової влади і третейськими судами.

2. Проблемні питання розмежування цивільної і господарської юрисдикції.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що юрисдикція – це встановлена законом сукупність повноважень господарських судів щодо розгляду й вирішення справ, віднесених до його компетенції. Згідно зі ст. 20 ГПК України господарські суди розглядають справи у спорах, що виникають у зв'язку із здійсненням господарської діяльності.

3. Проблемні питання розмежування цивільної і адміністративної юрисдикції.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що розмежування компетенції загальних та адміністративних судів ґрунтується на нормі п. 1 ч. 1 ст. 3 КАС, за якою «справа адміністративної юрисдикції» – це переданий на вирішення адміністративного суду *публічно-правовий спір*, у якому хоча б однією зі сторін є суб'єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень.

Справою адміністративної юрисдикції є переданий на вирішення адміністративного суду спір, який виник між конкретними суб'єктами суспільства стосовно їхніх прав та обов'язків у конкретних правових відносинах, *в яких хоча б один*

суб'єкт законодавчо уповноважений владно керувати поведінкою іншого (інших) суб'єктів, а ці суб'єкти відповідно зобов'язані виконувати вимоги та приписи такого владного суб'єкта (п. 1 Листа ВСУ від 26 грудня 2005 р. № 3.2.-2005 «Щодо застосування господарськими судами України положень процесуального законодавства стосовно розмежування компетенції між спеціалізованими адміністративними і господарськими судами»; п. 5.1 рекомендацій ВГСУ «Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам»).

4. Новели цивільного процесуального законодавства у сфері визначення територіальної юрисдикції (підсудності).

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що відповідно до ст. 8 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» ніхто не може бути позбавлений права на розгляд його справи в суді, до підсудності якого вона віднесена процесуальним законом.

Підсудність визначає коло цивільних справ у спорах, вирішення яких належить до повноважень конкретного суду першої інстанції (п. 2 постанови Пленуму ВСУ від 01 березня 2013 р. № 3 «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ»).

5. Правові наслідки порушення правил територіальної юрисдикції (підсудності) цивільних справ.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що згідно ст. 31 ЦПК суд передає справу на розгляд іншому суду, якщо: 1) справа належить до територіальної юрисдикції (підсудності) іншого суду; 2) після задоволення відводів (самовідводів) чи з інших підстав неможливо утворити новий склад суду для розгляду справи; 3) ліквідовано або з визначених законом підстав припинено роботу суду, який розглядав справу.

Справа, прийнята судом до свого провадження з дотриманням правил підсудності, повинна бути ним розглянута і в тому випадку, коли в процесі розгляду справи вона стала підсудною іншому суду, за винятком випадків, коли внаслідок змін у складі відповідачів справа належить до виключної підсудності іншого суду. Передача справи на розгляд іншого суду за встановленою ЦПК підсудністю з підстави, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 31 ЦПК, здійснюється на підставі ухвали суду не пізніше п'яти днів після закінчення строку на її оскарження, а в разі подання скарги - не пізніше п'яти днів після залишення її без задоволення. Передача справи з підстави, передбаченої п. 2 ч. 1 ст. 31 ЦПК, здійснюється на підставі розпорядження голови суду на розгляд суду, найбільш територіально наближеного до цього суду. У разі ліквідації або припинення роботи суду справи, що перебували у його провадженні, невідкладно передаються до суду, визначеного відповідним законом або рішенням про припинення роботи суду, а якщо такий суд не визначено - до суду, що найбільш територіально наближений до суду, який ліквідовано або роботу якого припинено. Справа, у якій однією зі сторін є суд, до підсудності якого віднесена ця справа за загальними правилами, або суддя цього суду, не пізніше п'яти днів із дня надходження позовної заяви передається на підставі розпорядження голови суду до суду вищої інстанції для визначення підсудності.

Згідно ст. 32 ЦПК спори між судами про підсудність не допускаються. Справа, передана з одного суду до іншого в порядку, встановленому ст. 31 ЦПК, повинна бути прийнята до провадження судом, якому вона надіслана.

Теми для рефератів:

1. Загальні питання цивільної юрисдикції.
2. Проблемні питання розмежування цивільної і господарської юрисдикції.

3. Проблемні питання розмежування цивільної і адміністративної юрисдикції.

4. Новели цивільного процесуального законодавства у сфері визначення територіальної юрисдикції (підсудності). Право сторони і сторін на визначення територіальної юрисдикції (підсудності) справи і межі його реалізації.

5. Правові наслідки порушення правил територіальної юрисдикції (підсудності) цивільних справ.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р., № 1618-IV (в редакції Закону України від 03 жовтня 2017 р., № 2147-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 436. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

3. Господарський процесуальний кодекс України від 06 листопада 1991 р. № 1798-XII (в редакції Закону України від 03 жовтня 2017 р., № 2147-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 436. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>

4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

5. Глушенко С. Концептуальні нариси єдиної судової юрисдикції / С. Глушенко // Право України. 2014. № 11. С. 219-232.

6. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків : Право, 2012. 624 с.

7. Курс цивільного процесу : підручник / Комаров В. В., Бігун В. А., Баранкова В. В. та ін.; За заг. ред. Комарова В. В. Харків : Право, 2011. 1352 с.

8. Петренко Н. О. Підсудність справ господарським судам України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Н. О. Петренко; Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця, 2017. 20 с.

9. Постанови Пленуму Верховного Суду в цивільному судочинстві : збірник : станом на 01 берез. 2018 р. / упоряд. Р. В. Вереша. Київ : Правова Єдність : Алерта, 2018. 391 с.

10. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства : моногр. / В. В. Комаров, В. І. Тertiшніков, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Харків юрид., 2008. 928 с.

11. Ромовська З. Цивільний процесуальний кодекс : наук.-практ. аналіз / З. Ромовська, Н. Шумська, Н. Шумська. К. : Дакор, 2013. 600 с.

12. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

13. Теоретичні проблеми цивільного процесуального права : підручник / М. М. Ясинок, М. П. Курило, О. В. Кіріяк, О. О. Кармаза, С. І. Запара та ін.; за заг. ред. д.ю.н. професора М. М. Ясинка. К. : Алерта, 2016. 734с.

14. Тertiшніков В. І. Основи цивільного судочинства : навч.-практ. посіб. / В. І. Тertiшніков. – Х. : ФІНН, 2011. 380 с.

15. Цивільний процес (загальна частина): навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. / кол. авт.; кер. авт. кол. к.ю.н., доц. А. В. Коваленко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 192 с.
16. Цивільний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / Й. Г. Богдан та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Акад. наук вищ. шк. України М. М. Ясинка. К. : Правова єдність : Алерта, 2018. 602 с.
17. Цивільний процес : навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Кройтора. Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 278 с.
18. Цивільний процес України: академічний курс: підручн. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за заг. ред. С. Я. Фурси. К. : Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2009. 848 с.
19. Цивільний процес України (частина перша): навч.-метод. посіб. / І. В. Андронов, Н. В. Волкова, К. В. Можаровська. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2015. 120 с.

Тема № 6. «Проблеми доказів та доказування в цивільному судочинстві»

Семінарське заняття «Проблеми доказів та доказування в цивільному судочинстві»

Навчальна мета заняття: з'ясувати поняття доказів та види доказів, визначитися із засобами доказування в цивільному судочинстві.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

Навчальні питання:

1. Проблеми визначення поняття доказів та доказування в цивільному судочинстві. Доказові факти у цивільному судочинстві.
2. Предмет доказування. Проблеми визначення предмету доказування по конкретним категоріям справ.
3. Правові презумпції (поняття, значення). Значення правових презумпцій при розподілі обов'язків по доказування між сторонами.
4. Проблеми класифікація доказів у цивільному судочинстві.
5. Проблеми забезпечення доказів у цивільному судочинстві. Підстави, способи і порядок забезпечення доказів.

Методичні вказівки до кожного питання теми:

1. Проблеми визначення поняття доказів та доказування у цивільному судочинстві. Доказові факти у цивільному судочинстві.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що докази використовуються в суді для встановлення фактичних обставин справи. Згідно ст. 13 ЦПК України суд розглядає цивільні справи не інакше як за зверненням фізичних чи юридичних осіб,

поданим відповідно до ЦПК України, в межах заявлених ними вимог і на підставі доказів сторін та інших осіб, які беруть участь у справі. Докази та процедура доказування, у широкому розумінні, є елементом обґрунтованого та справедливого судового рішення. Обґрунтованим визнається рішення, ухвалене на основі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених доказами, які були досліджені в судовому засіданні і які відповідають вимогам закону про їх належність та допустимість, або обставин, що не підлягають доказуванню, а також якщо рішення містить вичерпні висновки суду, що відповідають встановленим на підставі достовірних доказів обставинам, які мають значення для вирішення справи.

2. Предмет доказування. Проблеми визначення предмету доказування по конкретним категоріям справ.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що предмет доказування є однією з найбільш дискусійних категорій в юридичній науці. Незважаючи на те, що науковці віддають велике значення її змісту, єдиної позиції щодо розуміння предмету доказування не сформовано. Одні науковці розглядають предмет доказування у широкому розумінні, як сукупність обставин матеріально-правового та процесуального характеру, які встановлюються для правильного вирішення цивільної справи (С. С. Бичкова, І. В. Решетникова). Інші трактують предмет доказування у вузькому розумінні, як юридичні факти підстави позову і заперечень проти нього, тобто факти, що мають виключно матеріальний характер (О. П. Клейнман, С. В. Курильов).

3. Правові презумпції (поняття, значення). Значення правових презумпцій при розподілі обов'язків по доказування між сторонами.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що у юридичній науці до поняття правової презумпції розроблено два підходи: процесуальний та матеріальний. Процесуальний підхід до презумпції базується на тому, що вона пов'язується з юридичним обов'язком уповноважених органів визнавати факт презумпції встановленим, зокрема відповідних державних органів і посадових осіб. За цим підходом встановлення презумпції пов'язується з істинністю факту, що впливає з іншого вагомого факту. Матеріальний підхід розглядає презумпції з точки зору закріплення їх у матеріальній правовій нормі, яка вказує на певний порядок речей в правовідносинах, що визнається звичайним, нормальним, таким, що не потребує доведення.

4. Проблеми класифікація доказів у цивільному судочинстві.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що докази існують у чітко визначеній процесуальній формі, що встановлюється виключно законом, зокрема ст. 76 ЦПК України. Не зважаючи на таку імперативну конкретику розрізняють різну класифікацію доказів у цивільному процесі. *Класифікація доказів* у цивільному процесі – це логічна операція з систематизації доказів на певні види. Поділ доказів здійснюється за конкретною істотною ознакою, притаманною для видів доказів, яка виступає підставою класифікації.

5. Проблеми забезпечення доказів у цивільному судочинстві. Підстави, способи і порядок забезпечення доказів.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що у забезпеченні доказів реалізуються завдання цивільного процесу, встановлені у ст. 2 ЦПК, зокрема щодо своєчасно розгляду і вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, оскільки механізм забезпечення доказів спрямовано на своєчасну фіксацію доказів та надає можливість

отримати усі докази за справою, що і сприяє захисту прав та інтересів.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Проблеми доказування в механізмі застосування норм цивільного судочинства.

Теми для рефератів:

1. Проблеми визначення поняття доказів та доказування у цивільному судочинстві.
2. Предмет доказування. Проблеми визначення предмету доказування по конкретним категоріям справ.
3. Правові презумпції (поняття, значення). Значення правових презумпцій при розподілі обов'язків по доказування між сторонами.
4. Проблеми класифікація доказів у цивільному судочинстві.
5. Проблеми забезпечення доказів у цивільному судочинстві.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р., № 1618-IV (в редакції Закону України від 03 жовтня 2017 р., № 2147-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 436. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
3. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
5. Васильєв С. В. Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ : навч. посіб. / С. В. Васильєв. Х. : Еспада, 2012. 480 с.
6. Гетманцев М. О. Речові докази в цивільному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2014. 20 с.
7. Каламайко А. Ю. Місце електронних засобів доказування та окремі питання їх використання в цивільному процесі / А. Ю. Каламайко // Право та інновації. 2015. № 2. С. 127-132.
8. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків : Право, 2012. 624 с.
9. Куринська С. О. Цивільні процесуальні документи : посібник / С. О. Куринська, Л. Л. Лазебний ; Акад. адвокатури України, Школа адвокат. підготовки. Вид. 3-тє, переробл. К. : Прецедент, 2013. 168 с.
10. Курс цивільного процесу : підручник / Комаров В. В., Бігун В. А., Баранкова В. В. та ін.; За заг. ред. Комарова В. В. Харків : Право, 2011. 1352 с.
11. Кучер Т. М. Теорія доведення у цивілістичному процесі: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. К., 2016. 510 с.
12. Масюк В. В. Презумпції та преюдиції в цивільному судочинстві : монографія / В. В. Масюк. Х. : Право, 2011. 208 с.

13.Постанови Пленуму Верховного Суду в цивільному судочинстві : збірник : станом на 01 берез. 2018 р. / упоряд. Р. В. Вереша. Київ : Правова Єдність : Алерта, 2018. 391 с.

14.Проблеми теорії та практики цивільного судочинства : моногр. / В. В. Комаров, В. І. Тертишніков, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Харків юрид., 2008. 928 с.

15.Ромовська З. Цивільний процесуальний кодекс : наук.-практ. аналіз / З. Ромовська, Н. Шумська, Н. Шумська. К. : Дакор, 2013. 600 с.

16.Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

17.Теоретичні проблеми цивільного процесуального права : підручник / М. М. Ясинок, М. П. Курило, О. В. Кіріяк, О. О. Кармаза, С. І. Запара та ін.; за заг. ред. д.ю.н. професора М. М. Ясинка. К. : Алерта, 2016. 734с.

18.Тертишніков В. І. Основи цивільного судочинства : навч.-практ. посіб. / В. І. Тертишніков. – Х. : ФІНН, 2011. 380 с.

19.Фартушок Н. Б. Тягар доказування в цивільному судочинстві: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Фартушок Н. Б. ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2016. 20 с.

20. Цивільний процес (загальна частина): навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. / кол. авт.; кер. авт. кол. к.ю.н., доц. А. В. Коваленко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 192 с.

21. Цивільний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / Й. Г. Богдан та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Акад. наук вищ. шк. України М. М. Ясинка. К. : Правова єдність : Алерта, 2018. 602 с.

22. Цивільний процес : навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Кройтора. Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 278 с.

23. Цивільний процес України (частина перша): навч.-метод. посіб. / І. В. Андронов, Н. В. Волкова, К. В. Мажаровська. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2015. 120 с.

24. Штефан А. Докази і засоби доказування у цивільному процесі / А. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2017. № 6. С. 5–12.

Тема № 7. «Проблеми перегляду судових рішень у цивільному судочинстві»

Семінарське заняття «Проблеми перегляду судових рішень у цивільному судочинстві»

Навчальна мета заняття: визначитись з загальною характеристикою апеляційного та касаційного провадження, межами розгляду справи апеляційним та касаційним судом.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години

Навчальні питання:

1. Проблеми реалізації права апеляційного та касаційного оскарження.
2. Строки апеляційного та касаційного оскарження. Форма і зміст апеляційної та касаційної скарги.
3. Порядок розгляду справи апеляційним та касаційним судами.
4. Межі розгляду справи апеляційним та касаційним судами.
5. Повноваження судів апеляційної та касаційної інстанції.

Методичні вказівки до кожного питання теми:

1. Проблеми реалізації права апеляційного та касаційного оскарження.

При дослідження цього питання слід мати на увазі, що Європейський суд з прав людини у п. 22 рішення у справі «Сокурєнко і Стригун проти України» зауважив, що ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод не зобов'язує державу створювати апеляційні чи касаційні суди. Однак там, де вони існують, слід дотримуватись гарантій статті 6. Однією з основних засад національного судочинства є забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення (п. 8 ч. 3 ст. 129 Конституції України). Законодавство про судоустрій України закріплює апеляційну форму перегляду судових рішень як основну (включаючи перевірку як законності, так і обґрунтованості рішення суду першої інстанції) та таку, що визначає, по суті, набрання рішенням місцевого суду законної сили.

2. Строки апеляційного та касаційного оскарження. Форма і зміст апеляційної та касаційної скарги.

При дослідження цього питання слід мати на увазі, що згідно ст. 354 ЦПК апеляційна скарга на рішення суду подається протягом тридцяти днів, а на ухвалу суду - протягом п'ятнадцяти днів з дня його (її) проголошення. Якщо в судовому засіданні було оголошено лише вступну та резолютивну частини судового рішення або у разі розгляду справи (вирішення питання) без повідомлення (виклику) учасників справи, зазначений строк обчислюється з дня складення повного судового рішення. Згідно ст. 390 ЦПК касаційна скарга на судові рішення подається протягом тридцяти днів з дня його проголошення. Якщо в судовому засіданні було оголошено лише вступну та резолютивну частини судового рішення, або у разі розгляду справи (вирішення питання) без повідомлення (виклику) учасників справи, зазначений строк обчислюється з дня складення повного судового рішення.

3. Порядок розгляду справи апеляційним та касаційним судами.

При дослідження цього питання слід мати на увазі, що згідно ст. 355 ЦПК апеляційна скарга подається безпосередньо до суду апеляційної інстанції. Також ЦПК України регулює питання порядку розгляду справи касаційним судом. Згідно ст. 391 ЦПК України касаційна скарга подається безпосередньо до суду касаційної інстанції.

4. Межі розгляду справи апеляційним та касаційним судами.

При дослідження цього питання слід мати на увазі, що згідно ст. 367 ЦПК України суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними в ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарги. Суд апеляційної інстанції досліджує докази, що стосуються фактів, на які учасники справи посилаються в апеляційній скарзі та (або) відзиві на неї. Докази, які не були подані до суду першої інстанції, приймаються судом лише у виняткових випадках, якщо учасник справи надав докази неможливості їх подання до суду першої інстанції з причин, що об'єктивно не залежали від нього. Суд

апеляційної інстанції не обмежений доводами та вимогами апеляційної скарги, якщо під час розгляду справи буде встановлено порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення, або неправильне застосування норм матеріального права. Якщо поза увагою доводів апеляційної скарги залишилася очевидна незаконність або необґрунтованість рішення суду першої інстанції у справах окремого провадження, суд апеляційної інстанції переглядає справу в повному обсязі. В суді апеляційної інстанції не приймаються і не розглядаються позовні вимоги та підстави позову, що не були предметом розгляду в суді першої інстанції.

Відповідно до ст. 400 ЦПК України переглядаючи у касаційному порядку судові рішення, суд касаційної інстанції в межах доводів та вимог касаційної скарги, які стали підставою для відкриття касаційного провадження, перевіряє правильність застосування судом першої або апеляційної інстанції норм матеріального чи процесуального права і не може встановлювати або (та) вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими. Суд касаційної інстанції перевіряє законність судових рішень лише в межах позовних вимог, заявлених у суді першої інстанції. Суд не обмежений доводами та вимогами касаційної скарги, якщо під час розгляду справи буде виявлено порушення норм процесуального права, які передбачені п. п. 1, 3, 4, 8 ч. 1 ст. 411, ч. 2 ст. 414 ЦПК, а також у разі необхідності врахування висновку щодо застосування норм права, викладеного у постанові Верховного Суду після подання касаційної скарги.

5. Повноваження судів апеляційної та касаційної інстанції.

При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що згідно ст. 374 ЦПК України суд апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги має право: 1) залишити судові рішення без змін, а скаргу без задоволення; 2) скасувати судові рішення повністю або частково і ухвалити у відповідній частині нове рішення або змінити рішення; 3) визнати нечинним судові рішення суду першої інстанції повністю або частково у передбачених ЦПК випадках і закрити провадження у справі у відповідній частині; 4) скасувати судові рішення повністю або частково і у відповідній частині закрити провадження у справі повністю або частково або залишити позовну заяву без розгляду повністю або частково; 5) скасувати судові рішення і направити справу для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю; 6) скасувати ухвалу, що перешкоджає подальшому провадженню у справі, і направити справу для продовження розгляду до суду першої інстанції; 7) скасувати ухвалу про відкриття провадження у справі і прийняти постанову про направлення справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю; 8) у передбачених ЦПК випадках скасувати свою постанову (повністю або частково) і прийняти одне з рішень, зазначених в п. п. 1-7 ч. 1 ст. 374 ЦПК.

Згідно ст. 409 ЦПК України суд касаційної інстанції за результатами розгляду касаційної скарги має право: 1) залишити судові рішення судів першої інстанції та апеляційної інстанції без змін, а скаргу без задоволення; 2) скасувати судові рішення судів першої та апеляційної інстанцій повністю або частково і передати справу повністю або частково на новий розгляд, зокрема за встановленою підсудністю або для продовження розгляду; 3) скасувати судові рішення повністю або частково і ухвалити нове рішення у відповідній частині або змінити рішення, не передаючи справи на новий розгляд; 4) скасувати постанову суду апеляційної інстанції повністю або частково і залишити в силі рішення суду першої інстанції у відповідній частині; 5) скасувати судові рішення суду першої та апеляційної інстанцій у відповідній частині і закрити

провадження у справі чи залишити заяву без розгляду у відповідній частині; 6) у передбачених ЦПК випадках визнати нечинними судові рішення судів першої та апеляційної інстанцій повністю або частково і закрити провадження у справі у відповідній частині; 7) у передбачених ЦПК випадках скасувати свою постанову (повністю або частково) і прийняти одне з рішень, зазначених в п. п. 1-6 ч. 1 ст. 409 ЦПК.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Реалізація конституційного права на оскарження судових рішень в апеляційному та касаційному порядку.

Теми для рефератів:

1. Проблеми реалізації права апеляційного та касаційного оскарження.
2. Межі розгляду справи апеляційним та касаційним судами.
3. Повноваження судів апеляційної та касаційної інстанції.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р., № 1618-IV (в редакції Закону України від 03 жовтня 2017 р., № 2147-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 436. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
3. Про судовий збір: Закон України від 8 липня 2011 р. № 3674-VI // Верховної Ради України. – 2011. – № 14. – Ст. 87 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
5. Гусаров К. В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядкух : монографія / К. В. Гусаров. Х. : Право, 2010. 352 с.
6. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків : Право, 2012. 624 с.
7. Курс цивільного процесу : підручник / Комаров В. В., Бігун В. А., Баранкова В. В. та ін.; За заг. ред. Комарова В. В. Харків : Право, 2011. 1352 с.
8. Постанови Пленуму Верховного Суду в цивільному судочинстві : збірник : станом на 01 берез. 2018 р. / упоряд. Р. В. Вереша. Київ : Правова Єдність : Алерта, 2018. 391 с.
9. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства : моногр. / В. В. Комаров, В. І. Тertiшніков, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Харків юрид., 2008. 928 с.
10. Ромовська З. Цивільний процесуальний кодекс : наук.-практ. аналіз / З. Ромовська, Н. Шумська, Н. Шумська. К. : Дакор, 2013. 600 с.

11. Сапейко Л. В. Актуальні питання відкриття провадження та підготовки цивільних справ у Верховному Суді України / Л. В. Сапейко // Форум права. 2013. № 3. С. 529–534.
12. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
13. Теоретичні проблеми цивільного процесуального права : підручник / М. М. Ясинок, М. П. Курило, О. В. Кіріяк, О. О. Кармаза, С. І. Запара та ін.; за заг. ред. д.ю.н. професора М. М. Ясинка. К. : Алерта, 2016. 734с.
14. Тertiшніков В. І. Основи цивільного судочинства : навч.-практ. посіб. / В. І. Тertiшніков. – Х. : ФІНН, 2011. 380 с.
15. Цивільний процес (загальна частина): навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. / кол. авт.; кер. авт. кол. к.ю.н., доц. А. В. Коваленко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 192 с.
16. Цивільний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / Й. Г. Богдан та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Акад. наук вищ. шк. України М. М. Ясинка. К. : Правова єдність : Алерта, 2018. 602 с.
17. Цивільний процес : навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Кройтора. Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 278 с.
18. Цивільний процес України (частина перша): навч.-метод. посіб. / І. В. Андронов, Н. В. Волкова, К. В. Мажаровська. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2015. 120 с.

3. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Декларація прав дитини, прийнята Резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 р. // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384#Text
3. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
4. Конвенція ООН про права дитини, прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 р., ратифікована Постановою ВР № 789-ХІІ від 27.02.91 р. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1997. – № 5. – С. 35-53. // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята Радою Європи 04 листопада 1950 р., ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17.07.97 р. (з подал. змін. та доп.). // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
6. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р., № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. Ст. 135. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
7. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості

Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

8. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р., № 1618-IV (в редакції Закону України від 03 жовтня 2017 р., № 2147-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 436. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

9. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р., № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

10. Про виконавче провадження: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1404-VII // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 30. – Ст. 542 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>

11. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р., № 3477-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>

12. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р., № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

13. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р., № 2136-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 35. – Ст. 376 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>

14. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 р., № 2709-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

15. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р., № 1906-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>

16. Про нотаріат: Закон України від 03 вересня 1993 р. № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

17. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р., № 266/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 1. – Ст. 1. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text>

18. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р., № 1697-VII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 2-3. – Ст. 12 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

19. Про судовий збір: Закон України від 8 липня 2011 р. № 3674-VI // Верховної Ради України. – 2011. – № 14. – Ст. 87 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>

20. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

21. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

22. Про третейські суди: Закон України від 11 травня 2004 р. № 1701-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 35. – Ст. 412 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>
23. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків : Право, 2012. 624 с.
24. Курс цивільного процесу : підручник / Комаров В. В., Бігун В. А., Баранкова В. В. та ін.; За заг. ред. Комарова В. В. Харків : Право, 2011. 1352 с.
25. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків : Право, 2013. 760 с.
26. Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці від дня народження О. А. Пушкіна (м. Харків, 22 трав. 2020 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. обл. осередок Всеукр. громад. організації «Асоціація цивілістів України». - Харків : Панов - ХНУВС, 2020. - 385 с.
27. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
28. Теоретичні проблеми цивільного процесуального права : підручник / М. М. Ясинок, М. П. Курило, О. В. Кіріяк, О. О. Кармаза, С. І. Запара та ін.; за заг. ред. д.ю.н. професора М. М. Ясинка. К. : Алерта, 2016. 734с.
29. Цивільний процес : навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Кройтора. Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 278 с.
30. Цивільний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / Й. Г. Богдан та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Акад. наук вищ. шк. України М. М. Ясинка. К. : Правова єдність : Алерта, 2018. 602 с.
31. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків ХНУВС, 2023. 420 с.

Додаткова

1. Бичкова С. С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження : монографія / С. С. Бичкова. К.: Атіка, 2011. 420 с.
2. Васильєв С. В. Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ : навч. посіб. / С. В. Васильєв. Х. : Еспада, 2012. 480 с.
3. Глущенко С. Концептуальні нариси єдиної судової юрисдикції / С. Глущенко // Право України. 2014. № 11. С. 219-232.
4. Гусаров К. В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядкух : монографія / К. В. Гусаров. Х. : Право, 2010. 352 с.
5. Костенко М. А. Рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом як міжнародний стандарт прав людини / М. А. Костенко // Право і суспільство. 2014. № 4. С. 20-26.
6. Кройтор В. А. Стандарти Європейського Союзу в сфері цивільного судочинства і проблема доступу до правосуддя / В. А. Кройтор, Т. В. Степаненко // Наукові записки Харківського економіко-правового університету. 2005. № 1 (2). С. 64–77.
7. Куринська С. О. Цивільні процесуальні документи : посібник / С. О. Куринська, Л. Л. Лазебний ; Акад. адвокатури України, Школа адвокат. підготовки. Вид. 3-тє,

переробл. К. : Прецедент, 2013. 168 с.

8. Кучер Т. М. Теорія доведення у цивілістичному процесі: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. К., 2016. 510 с.

9. Масюк В. В. Презумпції та преюдиції в цивільному судочинстві : монографія / В. В. Масюк. Х. : Право, 2011. 208 с.

10. Наказне провадження в цивільному процесі : монографія / НДІ приват. права і підприємництва Нац. акад. прав. наук України ; за заг. ред. В. І. Бобрика. К., 2011. 202 с.

11. Окреме провадження : монографія / В. В. Комаров, Г. О. Світлична, І. В. Удальцова; за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с.

12. Позовне провадження : монографія / В. В. Комаров, Д. Д. Луспеник, П. І. Радченко та ін.; за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 552 с.

13. Постанови Пленуму Верховного Суду в цивільному судочинстві : [збірник] : станом на 01 берез. 2018 р. / [упоряд. Р. В. Вереша]. Київ : Правова Єдність : Алерта, 2018. 391 с.

14. Про узагальнення судової практики розгляду судами цивільних справ про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки, у 2010-2011 роках: постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30 березня 2012 р. № 2. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002740-12#Text>

15. Ромовська З. Цивільний процесуальний кодекс : наук.-практ. аналіз / З. Ромовська, Н. Шумська, Н. Шумська. К. : Дакор, 2013. 600 с.

16. Рябченко Ю. Ю. Суб'єкти цивільного процесуального права : монографія / Ю. Ю. Рябченко ; Ун-т держ. фіск. служби України. Суми : Мрія, 2018. 370 с.

17. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах : монографія / Н. Ю. Сакара ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. Х. : Право, 2010. 256 с.

18. Тертишніков В. І. Основи цивільного судочинства : навч.-практ. посіб. / В. І. Тертишніков. – Х. : ФІНН, 2011. 380 с.

19. Фартушок Н. Б. Тягар доказування в цивільному судочинстві: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Фартушок Н. Б. ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2016. 20 с.

20. Цивільний процес (загальна частина): навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. / кол. авт.; кер. авт. кол. к.ю.н., доц. А. В. Коваленко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 192 с.

21. Цивільний процес України: академічний курс: підручн. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за заг. ред. С. Я. Фурси. К. : Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2009. 848 с.

22. Цивільний процес України (частина перша): навч.-метод. посіб. / І. В. Андронов, Н. В. Волкова, К. В. Мажаровська. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2015. 120 с.

23. Цивільне судочинство України: основні засади та інститути : монографія / В. В. Комаров та ін. ; за ред. проф. В. В. Комарова ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. 847 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. // URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт. // URL: <https://supreme.court.gov.ua>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт. // URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт. // URL: <http://www.nbuv.gov.ua>